

Ilosvai Lajos (1851-1936)

Désen született 1851-ben, Kolozsváron végezte középiskolai tanulmányait, 1872-ben a budapesti Tudományegyetem gyógyszerészeti szakára iratkozott be. 1878-ban tanári oklevelet is szerzett. Lengyel Béla majd Than Károly tanársegéde volt. Sokat járt külföldön. Bunzen, Baeyer és Berthelot mellett dolgozott, hazatérve a budapesti Műegyetemen kapott katedrát. Itt írta előadásai anyagából az első szerveskémiai könyvet *Bevezetés a szerves kemiába I. (szénhidrogének)* címen (1905). A század utolsó éveiben jelentős analitikai kémiai tevékenysége. Főleg gáz- és vízelemzés terén végzett maradandót. 1889-ben tökéletesítette Griess módszerét a nitrition meghatározására. A szakirodalom ma is Griess-Ilosvai reakció néven tartja számon. Az aromás aminokat javasolta hidrogén-peroxid kimutatására, az acetilénnyomok jelzésére is ő használta először a Cu(I)-acetilidet.

Kutatómunkája mellett nagy jelentőségű tudomány népszerűsítő, tudomány-szervező munkássága.

1906 és 13 között a Természettudományi Társulat főtitkára. Mint a társulat aktív tagja már 1887-ben szabadegyetem jellegű előadásorozatot tartott: a mezőgazdasági termékek és talajtani vizsgálatokról, majd a kémia alapelvei címen, melyeket könyv alakban is megjelentetett.

A Magyar Tudományos Akadémia aktív tagja, 1916-19 és 1925-28 között elnöke volt.

dr. Máthé Enikő

A galvánelemek útja a béka izomrángásaitól a "mesterséges" szívverésig

Frappáns hasonlaltal élve: napjainkban úgy viszonyulunk a galvánelemekhez... mint a postáshoz. Vagyis csak olyankor figyelünk fel a létezésükre, amikor nem kielégítően vagy egyáltalán nem dolgoznak! Például ha kimerül a zsebszámológép, a táskarádió, a kazettás magnó vagy a népszerű "sétálóember" (walk-man). Főleg az utóbbi elnémulása okoz bosszúságot, hiszen a biciklizéshez vagy az utcai csellengéshez egyaránt "nélkülözhetetlen" zenét szolgáltatja. De hogy komolyabbra fordítsuk a szót: a szívbeteg életét hosszabbítja meg egy apró ütemszabályozó áramforrás, amelyet "pacemaker"-nek neveznek, kirándulásokon vagy egyszerűen éjszakai útjainkon a zseblámpa ment meg egy esetleges lábtöréstől, a lesötétített előadástermekben pedig a galvánelemmel megvilágított kijáratok a közbiztonságot szavatolják.

Manapság nehezen tudjuk elképzelni, hogy alig kétszáz évvel ezelőtt az elektromosságtan még csak gyermekcipőben sem járt. Hogy ilyen irányú kísérleteket egyáltalán végezni lehessen, a dörzskerékkel feltölthető elektromos szikragerjesztő-készülékek helyett állandó feszültséget szolgáltató áramforrásokra volt szükség. Utóbbiak vegyi energiát alakítanak át villamos energiává, és nevük *galvánelem*, Luigi Galvani (1737-1798) olasz tudós tiszteletére, aki villamosjelenségek vizsgálatával foglalkozott.

Felkészültségét tekintve Galvani orvos volt, a bolognai egyetem anatómia- és szülészeti professzora. Azok közé tartozott, akik a 18. század elejétől érdeklődés tárgyát képező elektromos jelenségeket gyógyítás céljára próbálta hasznosítani. Egy véletlen felfedezés vezette el az *állati elektromosságnak* nevezett jelenség tanulmányozásához, amely kortársai körében rendkívül népszerűvé